In memoriam Federico Oduber

HET bericht van het heengaan van Federico Oduber was voor mij een hevige schok. Een vreemd gevoel bekroop mij. Ik had hem een jaar geleden een brief geschreven, waar ik maar geen antwoord op kreeg. En nu hoor ik dat hij overleden is. Hij is 65 jaar geworden. Hij was Arubaan, een paar jaar jonger dan ik. Wij studeerden in de jaren zestig in Nijmegen en wij zijn allebei practisch in dezelfde tijd begonnen met het schrijven van poëzie in het Papiamentu. Exacter: hij was eerder begonnen. Zijn eerste bundel in het Nederlands, *Beseffend,* dateert uit 1961. Ik herinner mij dat hij in 1970 van plan was zijn tweede bundel in het Papiamentu te publiceren. Daarvoor kon hij echter geen uitgeverij vinden. Op een dag kwam hij naar mij toe (wij woonden vrij dicht bij elkaar) en we bespraken de mogelijkheid om zijn poëzie in het tijdschrift *Watapana* uit te geven.

Er werd overeengekomen dat zijn hele bundel in het Papiamentu als één nummer zou verschijnen. Het is echter niet zover gekomen omdat hij later van mening veranderde. Achteraf vond hij dat zijn poëzie in *Watapana* niet 'paste'. Hij sprak over het 'niet op dezelfde golflengte verkeren' met de koers die het tijdschrift had. De redactie was teleurgesteld, maar Odubers mening werd gerespecteerd. Er werd in het volgende nummer - in ieder geval - een positieve bespreking gegeven van zijn poëzie. Hoewel er daarna nooit een gedicht van zijn hand in *Watapana* werd gepubliceerd, werd Oduber later – samen met ondergetekende - toch door Cola Debrot als de 'voornaamste *Watapana*-dichter' beschouwd. In het geval van Federico is dat niet te verwonderen.

Immers hij schreef een soort poëzie dat in het Papiamentu als *vernieuwend* gold. Zijn stijl was *avantgardistisch* en, qua thema, was hij fel gekant tegen de conventionele poëzie. Van Jules de Palm kreeg hij in de jaren zestig de bijnaam 'the angry young man'. Dat was niet alleen vanwege zijn *moderne* trend van schrijven. Hij keerde zich ook tegen huichelende mensen. (*Putesia*). Hij was het niet eens met de normen en waarden die hij van huis uit had mee gekregen. Daarbij uitte hij zich in een nogal krasse taal. Toen het studentenblad *Kambio* (=Verandering) in 1965 opgericht werd, werd al in het eerste nummer van dat blad een gedicht van hem opgenomen. De progressieve Antilliaanse studenten zagen in dat gedicht een 'opstandigheid' tot uitdrukking komen die goed strookte met hun revolutionaire ideeën. De dichter verlangde namelijk naar een 'gloednieuw leven'. Zijn eiland zou moeten veranderen in 'een eiland vol nieuw leven'. In een ander gedicht sprak hij – heel beeldend - over '..ons zaad is gezaaid/ en als een orkaan zullen wij razen en alle puinhopen en leugens uit de grond rukken'. Maar hij was tevens een dichter van de wanhoop.
Hij sprak vaak (in zijn poëzie) over de dood. Nu eens spotte hij ermee, dan weer sprak hij erover alsof die aan zijn huid kleefde. Zijn bundel *Putesia* had aanvankelijk de suggestieve titel *Biloria* (= dodenwake). Ik vond dat zijn poëzie altijd van een grote zeggingskracht getuigde. Soms boeide het mij te lezen hoe de dichter de conventionele poëzie bespottelijk maakte.

Hij begon dan met nogal ironisch te stellen dat 'iedereen die zich kan uiten twee kwartjes zal verdienen'. Dan volgden de traditionele beelden: 'de cactussen van mijn eiland','hun ziel', 'de rots die mijn eiland is','de ellende van mijn eiland' en 'de oneindige zon'. En vervolgens een ontkenning:'maar mijn eiland is geen rots/, evenmin ellende/ en de zon is een illusie'. En hij besloot -zonder veel pretentie – kort en bondig:'mijn eiland/ is een heel diep gevoel/ en/ vervolgens/ dat de golven/ mij/ bedelven'. Hij koos er later voor om de titel van zijn bundel te veranderen in *Putesia*. Dat is op een creatieve manier spelen met de taal.

Het woord 'poesia' wordt zodoende verweven met het woord 'puta' (hoer). Dat is origineel. Met betrekking tot zijn gedichten sprak hij rond 1970 al van zijn 'putesia-nan'. Dan weer sprak hij van zijn 'bainanan'. (= prullen, rotzooi). Het was zijn typische manier om te bagatelliseren. Ook in het *gedicht* 'Putesia' zelf komt die nonchalance naar voren en is hij weer een grote goochelaar met woorden:'Tokante kiko/ mi skirbi awendia/ riba kiko i pa kiko?/ pa koko/ pa potro i bruto/ pa kuero gastá/ pa oreanan di bakaná'...'. (een mogelijke vertaling zou zij: ' Waarover zal ik vandaag de dag schrijven?/ waarover en waarom?/ voor niemandal/ voor de gekke en de stommeling/ voor een verlebte huid/ voor de groteske oren van de paljas'). Federico's poëzie betekende voor mij persoonlijk (maar óók voor redactieleden als Pedro Velásquez en Ramón Todd) een grote verrijking. Zijn poëzie dwong bewondering af. Toen hij mij zijn bundel *Putesia* schonk, had hij daarin o.a geschreven:'tene bon kwidou ku e shelo será den bo mannan'.

Ik wist heel goed wat hij bedoelde. Op religieus gebied zaten wij ook niet op dezelfde golflengte. Maar het geeft niet. Wat belangrijk is (dit zou Federico telkens met ironie tegenspreken: *'pa koko, pa potro i bruto'*) is dat hij ons een kostbare vernieuwende poëzie in het Papiamentu heeft nagelaten. Zonder hoogdravendheid, maar met grote zeggingskracht en kunstzinnigheid. Voor de liefhebbers en kenners onder ons betekent dat een goede les. Dank je wel, Federico, voor de lessen die je ons gegeven hebt. Sosegá na pas.

Henry Habibe
Den Haag, 27/07/07